

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 26 (1663)

Пятніца, 30 сакавіка 1962 года

Цана 4 кап.

ТРЭЦЬМУ УСЕСАЮЗНАМУ З'ЕЗДУ КАМПАЗИТАРАЎ СССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Саюза Савяцкага Саюза сардэчна вітае дэлегатаў Трэцяга Усеаюзнага з'езду кампазітараў СССР і ўсіх дзеячоў многаназянальнай савецкай музычнай культуры.

Дарагія таварышы! Ваш з'езд адбываецца ў знамянальны дні магнутага ўдзему працоўнага энтузіязму і творчай ініцыятывы савецкіх людзей, якія разгарнулі гераічную барацьбу за пераможніцтва ў жыццё прынятай XXII з'езда Праграмы КПСС — праграмы пабудовы камуністычнага грамадства ў нашай краіне. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі савецкі народ вырашае велікую задачу стварэння багата матэрыяльных і духоўных дабраў для працоўных.

Грандыёзны і захапляючы перспектывы адкрываючы перад усім нашым народам. Паслядоўнае вырашэнне вялікай задачы пабудовы камунізму ў вялікай меры залежыць ад высокай свядомасці працоўных нашай краіны, ад выхавання іх у духу камуністычнага маршу, ад таго, наколькі глыбока ўвайдзе ў жыццё кожнага чалавека маральны кодэкс будучага камунізму.

Важную ролю ў выхаванні новага чалавека партыя адводзіць савецкаму музычнаму мастацтву.

Савецкім кампазітарам выпала ганаровая задача ўвасобіць у музыку развоўнае наватарства народа — будучыню камунізму. Музыка — мастацтва, якое валодае вялікай сілай эмацыянальнага ўздзеяння, з'яўляецца важным сродкам фарміравання ідэйных перакананняў, маральных і эстычных ідэалаў людзей. Калі ў музыцы ў праймастакі формы ўвасоблены высокія ідэалы і пачуццёвыя імпульсы, яны зноўдзя гарачыя подзкі ў сэрцах нашых сучаснікаў, калі іх на новы подзкі.

Цэнтральны Камітэт КПСС з задавальненнем адзначае, што савецкая музыка мастацтва знаходзіцца на ўздыме, савецкая музыка з'яўляецца ўсё больш важным месца ў культурным жыцці сацыялістычнага грамадства, што творчыя савецкія кампазітары развіваюць у неперарыўнай сувязі з жыццём народа, усё лепш адлюстроўваюць палітычную і працоўную актыўнасць савецкіх людзей.

Высокае ідэйнае значэнне і сіла савецкага мастацтва заключаюцца ў яго камуністычнай партыйнасці і народнасці. Савецкая музыка з'яўляецца сапраўды народным мастацтвам, бо яна служыць працоўнаму чалавеку, духоўна ўзбагачае яго, умяшчае ў людзей актыўны, творчыя адносіны да жыцця. У лепшых творах савецкіх кампазітараў магнута гучыць паэзія народнага жыцця, якая адлюстроўвае развоўнае жыццё людзей, якіх выхоўваюць савецкая культура і навіны камунізму.

Камунізм — гэта лад, дзе кожнаму і цалкам раскрываюцца таленты, лепшыя маральныя якасці свабоднага чалавека.

Чым бліжэй падыходзіць савецкае грамадства да камунізму, тым багацейшым становіцца яго духоўнае жыццё, тым больш маляўніча разгортваецца мастацтва новага свету, тым больш узростаюць мастацкія запатрабаванні людзей. Песня, опера, вярты, сімфонія — высокамастацкі творы ўсіх відаў музычнага мастацтва — павінны ўдзяляць увагу фарміраванню камуністычнай свядомасці людзей. Савецкаму народу патрэбны больш творы, у якіх былі бы выказаны рамёныя подзкі савецкіх людзей, адлюстраваны веліч, моцны, гераічны характары нашых сучаснікаў, здольнасць моладзі дамагацца, быць патрыятычна выхаваным. Савецкі народ — будучыня камунізму — варты вялікага мастацтва. Нельга мірніцца з пранікнёным у праграмы нашай тэатр, канцэртныя арганізацыі, радыёвяшчальніцы, тэлебачанне творы, напісаныя ў духу пераможніцтва мадэрнісцкай моды, разлічаных на адстапкі, дрэнны густы. Народу патрэбны творы, якіх выхоўваюць высокую культуру пацуючы новага чалавека.

Нас радуе, што ў музычнай культуры ўсіх братніх народаў СССР і саюзных і вуганомных савецкіх сацыялістычных рэспублік вылучыліся талентывыя кампазітары і выканаўцы, у творчасці якіх атрымалі новае сацыялістычнае развіццё прагрэсіўныя традыцыі нацыянальнага мастацтва.

СХОД КІНАРАБОТНІКАЎ БЕЛАРУСІ

У Мінску 27—28 сакавіка праходзіў агульны сход работнікаў кінематографіі Саюза Савяцкага Саюза з шырокім творчым актывам сталіцы. Старшыня арганізацыі работнікаў кінематографіі БССР народныя артысты рэспублікі Ул. Корш-Сабілін выступіў з дакладам на тэму: «XXII з'езд КПСС і задачы далейшага развіцця беларускага савецкага кінематографіі». Докладчык падрабязна расказаў аб рабоце студыі «Беларусьфільм» і Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных

фільмаў, ускрыў недахопы, якія лічы перашкодамі стварэння добрых высокамастацкіх кінакартін.

У спрэчках прынялі ўдзел: пісьменнік М. Лужанін, кінадраматург і рэжысёр М. Фігурын, апэратар студыі «Беларусьфільм» Ул. Акуліч, драматург К. Губарэвіч, кінааператар К. Бак, кінарэжысёр Ул. Стральніцкі, рэжысёр Усеаюзнага дыржаўнага Інстытута кінематографіі А. Грошаў, кандыдат філасофскіх навук Ф. Бондарук, рэжысёр Кіёўскай кінастудыі

Імя Даўжэнін А. Швачко і апэратар готай кінастудыі М. Точай, кінарэжысёры студыі «Беларусьфільм» Ул. Вычкоў, Р. Віктар, В. Тураў, дацэнт Інстытута кінематографіі член мастацкага савета студыі «Масфільм» І. Маневіч, а таксама рэжысёр той жа студыі М. Швейцар. З вялікай прамовай выступіў міністр культуры БССР Р. Я. Кісялёў. У рабоце сходу кінарэжысёраў рэспублікі ўдзяляў і агульны аддзел прапаганды і агітацыі ЦК КПБ М. Ф. Каніч.

КЛУБ СЯБРОЎ КІНО І КНІГІ

Увосень 1961 года ў Барысаве з'явілася маляўнічая лістоўка. У правым кутку іх чыравала: «Да ведама гледачоў». Крыху ніжэй — наступны тэкст: «Кіна-палац «Радзіма» і Новабарысавская гарадская бібліятэка пры садзеянні грамадскай горада стварылі пры кінапалаце «Радзіма» клуб сяброў кіно і кнігі». Далей лакалічна гаварылася пра мэты і задачы клуба, выказвалася просьба, каб кожны барысавчанін, які любіць кіно і кнігу, прыняў актыўны ўдзел у рабоце клуба.

Прайшло нямнога часу. Але ўжо можна ўспрымаць слова: «Клуб сяброў кіно і кнігі» — спецыяльна падарылі для дзяцей. Пры гэтым не забылі павіншаваць юных грамадзян з Новым годам, пажадаў ім вучыцца на выдатна і весела адпачываць у новым годзе. Члены клуба паклапаціліся аб школьных, разам з гаркамнасамі арганізавалі перадплатны кінасеанс у выглядзе дзіцячай мастацкай самадзейнасці, гутаркі, кніжныя агіды.

Да маладога пакалення ў ак-

тывістаў барысавскага клуба асабліва ўвага. Так, савет клуба арганізаваў пры кінапалаце «Мір» юнацкі кінасеанс «Спадарожнік», які цалкам працуе па прынцыпу самаабслугоўвання. Дзеці самі выконваюць тут абавязкі кінамеханіка, адміністратара, мастака. Працуючы з імі энтузіязм.

Клуб садзейнічае ўмацаванню кантактаў паміж бацькамі і школай. Пры кінапалаце «Мір» створаны бацькоўскі кінасеанс, дзе чытаюцца лекцыі пра маральны кодэкс будучыня камунізму, а таксама па іншых раздзелах новай Праграмы партыі. Лекцыі ілюструюцца дакументальнымі і хранікальнымі фільмамі.

Вядзе «Клуб сяброў» і ідэалагічную барацьбу з рэлігіяй. Шмат дыскусій, вечароў прытаніяў і адказаў, вусных часопісаў праводзіцца клубам сяброў кіно і кнігі. І ўсё гэта — дзякуючы энтузіязму актывістаў — дырэктара кінапалаца «Радзіма» т. Русінава, пенсія-

ра т. Уткінай, работніцы заводу «Чырвоны металіст» т. Рыклінай, загадчыцы гарадской бібліятэкі т. Гурэвіч, тэхнара т. Барадунку, лектара гаркома партыі т. Валянціна і іншым. Усе гэтыя людзі — члены савета клуба, падарылі на тры сектары: кінамастацтва, літаратуры і арганізацыйнай. Работа савета планаваная, у канцы кожнага месяца кірэйнікі сектараў робяць справаздачу аб выкананні запаваных мерапрыемстваў.

Сёння ў бібліятэцы і кінапалаце стала яшчэ больш сяброў — чытачоў і кіналедачоў. А галоўнае — у «Клуба сяброў» ёсць дасягненні, якія не так проста вымераць. Іх не ўкладзеш ні ў якія лічы і праценты. Гэта — ўплыў на рост камуністычнай свядомасці працоўных, выхаванне ў іх патрыятычнага гонару за нашу Радзіму, партыю, народ, новых адносін чалавека да чалавека, да грамадства, да калектыву.

Вяспрычча, вопыт работы барысавскага клуба сяброў кіно і кнігі варты шырокага пераймання.

Л. ГАЛІНІН.

ТВОРЧАСЦЬ

Працягваем размову аб тэатральным мастацтве.

Пра грамадзянскую адназначнасць мастака, пра пошукі новага стылю выказаў свае думкі драматург і рэжысёр І. Лаштанав.

Наступнымі выступаюць артыст Марлінбэ-скага абласнога тэатра М. Казінін і журналіст А. Гералік (Бабруйск).

ЗАСЛОНА зачылася. Спектакль закончоны. Гледачы спяшаюцца ў гардэроб. Тут нараджаецца перша, самая непасрэдная рэзюмэ на новы тэатральны твор. Яна спадэюцца з абразлівай разамлісцю або раздэжлівай базальнічнай меркаванню з хамактарнага выразу твораў, з асобных рэплік. І нават самае неспраўнае кава пучка пучка, ці ўзрушыў спектакль людзей, «прайшоў» ён ці не.

На гэты раз спектакль, безумоўна, «прайшоў». Святочнае ажыццёне адбылося ў фазе, дзе электрыкі не спяшаліся гасціць святло (таксама добрая адзнака), павольна змянялася чарга для вешалак.

Аднак два пахлыты мужчыны, якія сталі перада мною, былі незразумела маўклівымі. Калі яны, уздышы паліто, павярнуліся, а з'яўляючы на іх творах глыбокі роздум.

— Смелая рэч, — сказаў адзін з іх.

— Такі — застыўшы з паўсугнутаю рукою над рукавом, дадаў другі. — Толькі... каб гэта ў свой час!

— Нічога. Усё роўна — моцна сказана. Такія разважлівае пара ў артыстку як журналісцкі прыём — не новае. І я дазваляю сабе запісаць яе дыялог толькі там, што ў дадзены момант гэта было не самай справай. Адбылося гэта пасля «Крыніцы» Ю. Шчарбакова і І. Шамікіна, спектакля, які быў паказаны ў Мінску Тэатрам Імя Яўска Коласа. Бадай, пакуль што гэта самы значны, самы «спяшны» спектакль сезона, хоць ён і прыехаў да нас з Віцебска.

завода т. Уткінай, работніцы заводу «Чырвоны металіст» т. Рыклінай, загадчыцы гарадской бібліятэкі т. Гурэвіч, тэхнара т. Барадунку, лектара гаркома партыі т. Валянціна і іншым. Усе гэтыя людзі — члены савета клуба, падарылі на тры сектары: кінамастацтва, літаратуры і арганізацыйнай. Работа савета планаваная, у канцы кожнага месяца кірэйнікі сектараў робяць справаздачу аб выкананні запаваных мерапрыемстваў.

Сёння ў бібліятэцы і кінапалаце стала яшчэ больш сяброў — чытачоў і кіналедачоў. А галоўнае — у «Клуба сяброў» ёсць дасягненні, якія не так проста вымераць. Іх не ўкладзеш ні ў якія лічы і праценты. Гэта — ўплыў на рост камуністычнай свядомасці працоўных, выхаванне ў іх патрыятычнага гонару за нашу Радзіму, партыю, народ, новых адносін чалавека да чалавека, да грамадства, да калектыву.

Вяспрычча, вопыт работы барысавскага клуба сяброў кіно і кнігі варты шырокага пераймання.

Л. ГАЛІНІН.

І. ЛАШТАНОВ.

Што ж зрабіла спектакль такім?

Звернемся да кароцкага дыялогу маіх гледачоў. Яны гаварылі аб творчай смеласці пастаноўшчыкаў і ўдзялілі спектакля — відцы, і ідэйнай, і мастацкай, — аб большай ці меншай надзеянасці яго. А словы «моцна сказана» я расшыфраваў для сябе як напоўненасць акцёрскага жыцця жывымі пачуццямі, пэўнароўнасцю сцэнічнай дабі. Значыць, вось што захапляе людзей, вось што для іх каштоўна.

Я пачаў гутарку пра «Крыніцу» не з мэтай рэзюмэ спектакль — гэта ўжо даўно і шырока зроблена — і, зразумела, не для таго, каб павучальна сцвердзіць яго ў якасці нейкага эталону. Проста — уражанне аб ім свежэе, моцнае, і пытанні, якія я хацеў закрануць, будучы выглядае, адважна, больш пераканальна ў канкрэтных іх вырашэнні.

ЗДАВАЛАСЯ Б, само сабой зразумела, што стварэнне нешта новага — добра, гэта неабходнае якасць усялякай творчай ініцыятывы. Новае можа быць вольным прыкметам, адважнем, а можа высяваць, некапачыцца ў старо і наступнае пераходзіць у новае якасць. Але гэта — сама прырода творчасці, наспынены прэцэс, а не кампанія. А ў практыцы жыцця мы часта сутыкаемся з вульгарызаваным разуменнем наватарства, з ператварэннем яго ў нейкую «моду».

Не мару забыцца на тое, як здольны кінарэжысёр з сумам і заклапочана казаў мне: «Пакутую над сцэнарыем. Патрабуючы — адмай па-новаму. А які?»

І мімаволі ўспомніў Цецерава з «Мяшчан». Пераканана, па-горнаўска ён сказаў распеўным басам: «Наўмысла арыгінальным не будзе. Я прабаву».

А многія кінуліся ў наватарства іменна наўмысла, без унутранай патрэбы, без мастацкай неабходнасці. І гэтым хутка дасягнулі адваротных вынікаў.

З гэтым не варту рабіць павярхоўнага вываду, быццам я абараняю рэакцыйнае, творчыя лены. Але востры жыццё пераходнае нас у тым, што калі ў мітусні ўспайка перабудовы наступнае некалькіх асясця, якія яноў быцым тую перамоцку, што і ва ўсіх ранейшых творчых спрэчках, — магнутаю праўду жыцця. Новае мастацкім новым людзям раскажэ, яно не па-новаму, але робяць гэта натуральна і непадзудна.

І я збіраюся выдзяць гэтыя думкі за сваё. Іх даўно ўжо выказаў Грыпкеў у «Чайцы»: «Так, я ўсё больш і больш прыходжу да пераканання, што справа не ў старых і не ў новых формах, а ў тым, што чалавек піша (стварыць, іграе, — І. Л.), не думачы ні пра якія формы, піша таму, што гэта свабодна льецца з душой». Так думай Чэхэў. А ці ж не яму было разумець сэнс наватарства?

Зноў звернемся да «Крыніцы». Арыгінальна, новае пастаноўка па форме? Так. Наўмысла гэтае арыгінальнасць? Не. Яна вынілае з самаго строю драматургічнага матэрыялу.

Інсцэніроўка зроблена без іменнага дамагання закончаных актёў. Яна ўяўна фрагментарна. І гэта поўнасцю раскрыта прасторавым вырашэннем. Эпізоды адзін за адным імкліва пераходзяць аднаго за адным, з'яўляючыся заўсёды з аднаго боку і знікаючы з другога, падкрэслваючы гэтым рухом наспыненасць дзеяння. Так неважкія элементы сцэны можна прымушчы працаваць на паглыбленне думкі спектакля.

дакладзе М. Хрэнікава сярэд адвольнай модалі былі названы беларускія кампазітары Я. Глебаў, Ю. Семянкіна, Д. Смольскі, Р. Бутылоўскі і Ул. Чарадзін-чанка.

З правамі выступілі таксама кампазітары Я. Цікоцін, А. Хачатурян, Г. Майбарда, Кара-Караў, П. Гайдмака, Д. Гершфельд, старшыня рэвізійнай камісіі Г. Дамбаў, В. Габалін, А. Насцераў, Э. Балсін, Д. Шастаковіч, В. Ваганаў-Беразоўскі і іншыя.

Старшыня мандатнай камісіі В. Уласаў паведаміў, што Саюз кампазітараў аб'ядноўвае цяпер 1402 кампазітараў і музыкантаў, якіх выбраў на Усеаюзнам з'езд 481 дэлегата, гэта — прадаўжальнікі 32 нацыянальнасцяў.

Прысутнічаюць замежныя госці — дэлегаты музыкантаў краін народнай дэмакратыі. Прыехалі таксама музычныя дзеячы Югаславіі, Бельгіі, Нарвегіі, Фінляндыі, Францыі, Японіі, Злучаных Штатаў Амерыкі.

У вачэй час дэлегаты і госці слухаюць новыя творы кампазітараў, якія атрымалі шырокае прызнанне народа.

Былі выкананы Дванаццатая сімфонія Д. Шастаковіча і Дзесятая сімфонія Я. Іванова, оперы Б. Макраўсавы «Чайка» і О. Такташвілі «Міндалі», вавальна-сімфанічная паэма А. Арушаняна «Сказ аб армянскім народзе» і Другі партыяны канцэрт С. Насідае, «Патэтычная аратарыя» Г. Спрыдава, арыя з оперы С. Бабаева, С. Юдакова і іншыя творы.

Шчырая размова пра навіныя праблемы развіцця савецкай музыкі і паглыбленне яе сувязі з жыццём народа раскрывае новыя шляхі ўзбагачэння мастацкай культуры нашай краіны.

Ці ідзе гаворка пра вялікіх адкрыццях, ці пра штодзённую працу, — калі ў чалавека б'ецца творчая жыццё, жыццё яго заўсёды будзе цінным.

Вось такой штодзёнай творчасцю захапіла Рыта Дабравольская — мастацкі інжынер-машынабудаўніца, галоўная тэхналаг Мінскага радыкава. Яе галіна — штампы і прыставаккі. Іх трэба палішаць, удасканальваць, каб палегчылася праца рабочых, расла прадукцыйнасць, палішалася якасць вырабаў. І Рыта шукае, вынаходзіць. Нядаўна на заводзе стварылі новы выдатны тэлемабайн «Беларусь-110». Разам з таварышамі І Рыце давялося імала падумаць над тэхналогіяй яго вытворчасці. Яна распрацавала новую канструкцыю штампа і яго адзначылі як каштоўную рацыяналізатарскую прапанову.

Фота В. БАРАНОВСКАГА.

ТОЛЬКІ НА ПОУНУЮ СІЛУ!

А па зместу спектакль новы?

Тэк. Ідзі, вобразы ў многім самабытныя. Ужо знаёмые паглыблена ці ўгледжана з іншага боку. І пры ўсім тым у спектаклі няма ніякай дэсператынасці; ён такі таму, што пры дадзеным літаратурным матэрыяле, дадзенай індывідуальнасці рэжысёра і пры гэтым акцёрскім складзе ён толькі такі і павінен быць атрымацца.

З усяго сказанага мне хочацца зрабіць просты вывад: клопаты аб новым у творчасці, выказаныя ў першых дакументах, у дыскусіях, у артыкулах — гэта заклік да творчай актыўнасці, творчага неспалоха, а не да таго, каб творцы абавязкова не так, як раней.

НЕ МЕНШ ВАЖНЫМ І свесчосым быў напамінак партыі аб павароце да сучаснай тэмы. Тэатр гэта было неабходна, бадай што, у большай ступені, чым усім іншым відам мастацтва.

Самым простым чынам, праз кэсу, праз неведанне спектакль высветліцца, што сярэд класікі трэба многа перагледзець, шукаць новыя ключы да яе раскрыцця, што хоча гераіцы развоўнага мінулага і Айчыны вайны народ і аддае неабходную даніну, у якіх адлюстравана сённяшняе жыццё, яго хваляючыя праблемы, яго радасці і трыствігі.

І ў гэтым не маляе, калі не галоўная, прычына поспеху «Крыніцы». Смеласць думкі аўтара, ухваляючае і пераканальнае ўвасобленне п'есы тэатрам — галоўная вартасць спектакля.

І тут я не зусім пагаджуся з думкаю майго гледача. Памітаецца, ён сказаў: «Каб гэта ў свой час!»

Я ўяўляю, куды была накіравана яго думка: да пытання аб куды асобы, які з вялікай сілай асуджаны выкрыты спектаклем. Але, першае, буйная мастацкая формы, патрабуючы часу на свай стварэнне, не могуць і не павінны быць толькі надзвышнімі — гэта агульнае. Сучаснасць — разуменне больш шырокае. Па-другое, пытанне аб куды яшчэ не стала дабыткам гісторыі. Інерцыя шматгадовага ўплыву культуры даўляе яшчэ не спынена і часта дзе сабе адчувае. Гэта і робіць спектакль не паспешным адлюстраваннем, вольна важнага павароту ў жыццё, а актыўным удзяліткам той вялізарнай нястомнай дзейнасці, якую ажыццяўляе цяпер партыя.

Аднак, ёсць у вывадках рэплік, кінуўшы ў тэатральны гардэроб, і вялікая доля праўды. Толькі б і гэтыя дэкор аднёс не да мінулага — яно было заанада ўскладнена ўсё тым жа культам, а зрабіў бы яго паказаннем для сучаснага і будучага — пісаць аб тым, што хваляе цяпер, паспрабаваць падказаць вырашэнне тых ці іншых праблем, не чакаючы, пакуль гэта будзе зроблена самім жыццём ды яшчэ замацуецца ў пэўных дакументах. Быць уладаром дум, а не мастацкім пратэктаністам падаеў! Тэды сцвердзіцца адна з галоўных рысў нашай творчасці — грамадзянскасць...

НЕКАЛЬКІ слоў аб стылі. Можа б, я і не пісаў іх, калі б не адно выказанае такога аўтарытэтычнага рэжысёра, як Георгій Таўтагановіч. У сваім выступленні ў Леінградскім аддзяленні Усеаюзнага тэатральнага таварыства ён сцвярджаў, што сучасны стыль — гэта леканізм. З гэтым можна было б пагадзіцца без спрэчак, калі б прыклад, які ён прывёў, не зважыў і не спрашчаў гэтага разумення. Леканізм як стыль можна прыняць

(Заканчэнне на 3-й стар.)

